

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Sosiaalipoliittinen ohjelma”

(2001/C 14/16)

Työ- ja sosiaaliasioiden neuvoston puheenjohtaja Martine Aubry esitti 26. heinäkuuta 2000 päivätyllä kirjeellä talous- ja sosiaalikomitealle lausuntopyynnön aiheesta ”Sosiaalipoliittinen ohjelma”.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -jaosto antoi lausuntonsa (3. lokakuuta 2000). Esittelijä oli Jean-Michel Bloch-Laine.

Talous- ja sosiaalikomitean hyväksyi 376. täysistunnessaan (lokakuun 19. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon yksimielisesti.

JOHDANTO

1. Komissio antoi 28. kesäkuuta 2000 neuvostolle, parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle tiedonannon Euroopan sosiaalipoliittisesta ohjelmasta. Puheenjohtajavaltio Ranska on pyytänyt TSK:lta asiasta lausunnon.

2. Komitea ilahtui lausuntopyynnöstä, sillä kyseiseen asiakirjaan liittyy tärkeitä haasteita. Jos asiakirjassa esitettyihin toimiin ryhdytään, saavutetaan tärkeä etappi Euroopan unionin rakentamisessa lähinnä kahdelta kannalta: toisaalta sosiaali- ja työmarkkinapolitiikan merkitys vahvistuisi innovatiivisesti, sillä sitä ei enää pidettäisi talouspolitiikan kanssa rinnakkain kulkevana ja sille alisteisena toimintakenttänä, vaan tuotannon tehokkuuteen ja suorituskykyyn vaikuttavana tekijänä; toisaalta määritettäisiin niin ikään innovatiivisesti tavoitteet, menetelmät ja aikataulu. Hanke kuuluu erottamattomasti TSK:n konsultatiivisten tehtävien alaan. Komitealla ei ole muutenkaan tapana panna vastaan, kun siltä pyydetään mielipidettä komission toimista.

3. Komitea katsoo, että sosiaali- ja työmarkkinapoliittinen ohjelma avaa laajat näkymät, mutta aiheuttaa väistämättä myös ongelmia. Heti alussa, samoin kuin jatkossa, on valittava oikea reitti, edettävä realistiseen tahtiin sekä vältettävä epäselvyyksiä, väärinkäsityksiä ja erimielisyyksiä, jotka saattaisivat haitata prosessia, pysäyttää tai jopa kaataa sen kokonaan.

4. Komitean mielestä sen ei ole hyödyllistä käsitellä komission tiedonantoa tässä vaiheessa aihe- ja toiminta-alueittain, sillä sen voi tehdä myöhemmin. Komitea katsoo paremmaksi antaa toistaiseksi suppean lausunnon, jossa se voi arvioida kokonaisuutta ja antaa joitain ehdotuksia.

- Arvioinnin perusteella ohjelmalle voidaan antaa varaukseton tuki.
- Ehdotusten tavoitteena on tasapainottaa asiakirjan tiettyjä kohtia.

I. KANNATTAVA OHJELMA

1. Yleistä

1.1. Lissabonin huippukokouksen päätelmät käyvät hyvin ilmi komission asiakirjasta. Komitea on pyrkinyt jo pitkään korostamaan ja vahvistamaan sosiaali- ja työmarkkinapolitiikan roolia tuotannontekijänä. Se onkin tyytyväinen, että tämä määritellään tekstissä johtavaksi periaatteeksi ja että päätavoitteeksi asetetaan sekä talous- että sosiaalipolitiikan lujittaminen. Komitea kannattaa lähestymistapaa, jossa sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä hyvinvointiin ja henkisiin resursseihin investoimista pidetään kollektiivisen suoritus- ja kilpailukyvyyn kestävinä lähteinä. Komitea suhtautuu myös myönteisesti siihen, että tiedonannossa korostetaan laatua, joka on Euroopan tulevaisuuden ja identiteetin kannalta erityisen tärkeää.

2. Avoin koordinoitimenettely

2.1. Tämä mekanismi on kannattettava. Se on jo osoittanut ansionsa erityisesti työllisyyspolitiikassa (Luxemburgin prosessi) sekä sosiaalista suojelua käsittelevän komitean valmisteluvissa töissä. Kaikkien osapuolten tulee osallistua menettelyyn organisoidusti ja vastuullisesti. Avoimen koordinoitimenettelyn ei pidä jäädä asiantuntijoiden väliseksi toiminnaksi. Siinä tulee pyrkiä – kuten asiakirjassa onneksi todetaan – optimoimaan järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden mahdollinen panos. Komitea on valmis toimimaan tämän suuntaisesti tukemalla esimerkiksi sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen

syrytymisen alalla jo käynnistettyjä hankkeita. Komitea katsoo, että komissio voisi osallistua aktiivisemmin sellaisten sosiaalista syrjäytymistä koskevien innovatiivisten ja konkreettisten aloitteiden ja lähestymistapojen kehittämiseen, jotka ovat luonteeltaan esimerkillisiä ja perustuvat asianomaisten toimijoiden kesken verkotettuihin yhteistoimiin⁽¹⁾.

2.2. Komitea on täysin samaa mieltä työllisyyden ja työn laadun tavoitteista. Niiden toteuttaminen edellyttää vastavuoroisesti tunnustettuja kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia indikaattoreita. Komitea on jo vedonnut työmarkkinaosapuolten entistä tehokkaamman osallistumisen puolesta kansallisten suunnitelmien kehittämisessä. Komitea on näiltä osin tyytyväinen asiakirjaan sekä kannattaa alueellisen ja paikallisen ulottuvuuden painottamista.

3. Sosiaalinen vuoropuhelu

3.1. Komitea on tyytyväinen, että komissio pitää sosiaalista vuoropuhelua tärkeänä keinona uudenaikaistaa työn organisoimista mukauttavia sopimussuhteita ja kehittää riittävä tasapaino joustavuuden ja turvallisuuden välille. (Komitea kannattaa myös aikomusta perustaa työelämän suhteiden tulevaisuutta pohtiva ryhmä.) Tämä on tärkeää muutoksen ennakoimista ja hallintaa koskevan aihekokonaisuuden kannalta. Komitea kannattaa ajatusta kehottaa työmarkkinaosapuolia kehittämään täysin itsenäisesti omia aloitteita vastuualueillaan.

4. Lainsäädännölliset ja muut välineet sekä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rooli

4.1. Komitea panee merkille yhteisön lainsäädännöllisten ja muiden välineiden tasapainoisen käsittelyn asiakirjassa. Komitea pitää myönteisenä, että komissio pyrkii varmistamaan sosiaalisten perusoikeuksien kehittämisen ja noudattamisen tiiviissä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Se toteaa tyytyväisenä, että asiakirjassa korostetaan syrjinnänvastaisia lainsäädäntöehdotuksia ja perusoikeuskirjan mahdollisimman pikaista hyväksymistä.

4.2. Lähestymistapaan liittyy myös asianmukainen ehdotus kodifioida ja yksinkertaistaa työsuojelua koskeva yhteisön lainsäädäntö ja antaa tiedonanto alan uudesta strategiasta.

4.3. Komitea toteaa, että täydentävä sairaskorvaus on toinen, erittäin haasteellinen esimerkki tasapainoisesta lähestymistavasta aiheeseen.

5. Laajentumiseen valmistautuminen ja kansainvälisen yhteistyön edistäminen

5.1. Komitea haluaa komission tapaan huolehtia siitä, että laajentumista valmistellaan tasapainoisen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edellytysten mukaisesti. Ehdokasmaiden jo 80-luvun lopulla käynnistämään siirtymä- ja uudistusprosessiin on useimmissa tapauksissa liittynyt merkittävä työttömyyden lisääntyminen sekä sosiaalisen suojelun ja terveydenhuollon tason huolestuttava lasku. Laajentumisprosessin tärkeänä haasteena on yhteisön sosiaalipoliittisen lainsäädännön tason saavuttaminen. Komitea on tyytyväinen, että 9. maaliskuuta 1999 kokoontunut työ- ja sosiaaliasioiden neuvosto sitoutui tukemaan työllisyyttä ja sosiaalipolitiikkaa koskevia näkökohtia Phare-ohjelmassa. On kuitenkin selvää, että kestävä eteneminen kohti jäsenyyttä edellyttää ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolten ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan rakentavaa ja vakaata panosta. Sen lisäksi, että komissio pyrkii edistämään sosiaalista vuoropuhelua ja kansalaiskeskustelua kyseisissä maissa, niissä on myös mobilisoitava kaikki asianomaiset toimijat. Talous- ja sosiaalikomitealla voi olla tässä edelleenkin avainasema neuvotantavien sekakomiteoiden ja ehdokasmaiden talous- ja sosiaalineuvostojen välityksellä sekä tukemiensa vaihto-, asiantuntija- ja kokousverkkojen pohjalta. Sosiaalipoliittikan ohjelmassa ehdotettu menettely sekä suunnitellut erityistoimet ovat juuri tämän suuntaisia. Komissio ehdottaa kansainvälisen yhteistyön edistämistä ja kannustaa ratifioimaan ILO:n yleissopimukset. Näitä toimia tulee tukea kehitysstrategioilla sekä ehdokasmaiden ja Euroopan unionin välisellä tiiviillä yhteistyöllä. Samalla Euroopan yhteisössä olisi poistettava menettelyihin liittyvät esteet, jotka haittaavat ILO:n yleissopimusten (erityisesti vuodelta 1990 oleva kemiallisia tuotteita koskeva yleissopimus nro 170) ratifioimista, jossa toimivalta on sekä jäsenvaltioilla että Euroopan yhteisöllä.

II. EHDOTUKSIA

Suurimpia vaikeuksia sellaisissa toimitissa, joita talous- ja sosiaalikomitean käsiteltäväksi annettu asiakirja käsittelee, on dynaamisen tasapainon löytäminen. Tämä näkökohta tulee esille komission tiedonannossa kiitettävän korostetusti.

(1) Ks. TSK:n lausunto aiheesta "Sosiaalisen syrjäytymisen torjunta".

Komitea esittää seuraavat ehdotukset lähestymistapojen tasa-painottamiseksi:

1. Laajentumiskysymyksen tarkastelua voitaisiin syventää erältä kohdin: monien yhteisön uusien ja tulevien jäsenvaltioiden on kehitettävä nopeasti sosiaalijärjestelmiään. Jos halutaan välttää siltä, että kyseisten maiden kansalaiset näkevät markkinatalouteen siirtymisen sosiaalisten investointien kustannuksella tehtävänä taloudellisena investointina, muutoksen yhteydessä olisi toteutettava työllistävyyttä edistäviä merkittäviä koulutustoimia.
2. Talous- ja sosiaalipolitiikan molemminpuoleisessa lujittamisessa tulisi korostaa tasapainoa. Tämä edellyttää komission sanoin, että ”pyritään varmistamaan talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan positiivinen ja dynaaminen vuorovaikutus ja saamaan aikaan poliittinen sopimus, jolla aktivoitaisiin kaikki keskeiset tahot toimimaan yhdessä uuden strategisen päämäärän saavuttamiseksi”⁽¹⁾. Tilannetta tulisi arvioida lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.
3. Työsuojelussa olisi kenties painotettava enemmän ennaltatähtäisyyttä ja elinikäisen koulutuksen merkitystä.
4. Eurooppa joutunee vastaanottamaan lähitulevaisuudessa yhä enemmän maahanmuuttajia. Kehitykseen liittyy sekä suuri mahdollisuus että mittava haaste. Muualta tulevien henkilöiden ansiosta voidaan vahvistaa Euroopan talouksien tuottavuutta sekä demografista elinvoimaisuutta. Haaste on, miten sijoitamme yhteiskuntaamme muista kulttuureista saapuvat henkilöt harmonisella tavalla. Multietninen integrointi on sinällään vaikeaa, ja sitä tulee valmistella sosiaalipolitiikan alalla harkiten ja riittävän aikaisin erityisesti työnsaannin, ammattikoulutuksen ja sosiaalisen suojelun järjestelmien kannalta. Ennakointia koskevaa kohtaa tulisi korostaa.
5. Komitea toteaa tyytyväisenä, että ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen nostamiseksi on määritelty entistä tarkempi, tehokkaampi ja vastuullisempi työllisyyspolitiikan suuntaviiva⁽²⁾, jota ilman olisi mahdotonta saavuttaa Lissabonin Eurooppa-neuvoston tavoite nostaa kokonaisyöllisyysaste 70 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Tämä edellyttää myös laajaan osallistumiseen perustuva lähestymistapaa, mikä johtaisi ajattelutavan muutokseen ja tiedostamisen tason paranemiseen sekä yritysten että työntekijöiden keskuudessa. Komitea ehdottaakin, että komissio käynnistää yhdessä jäsenvaltioiden kanssa laajan tiedotus- ja valistuskampanjan, jolla voidaan edistää myönteistä kuvaa ikääntyvien työntekijöiden roolista yrityksissä ja palvelujen alalla sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Kampanjaa voitaisiin tukea useissa jäsenvaltioissa jo käytössä olevin erityisin välinein, joihin valtion viranomaiset ja työmarkkinaosapuolet osallistuvat.
6. Komitea pitää myönteisenä, että myös työsuojelu on yhden työllisyyspolitiikan suuntaviivan kohteena. Tätä suuntaviivaa tulisi pönkittää hyvien käytänteiden esimerkeillä, kuten nyt sovellettavien suuntaviivojen tukemisessa käytettävällä vertailuanalyyseillä. Komitean mielestä suuntaviivaa tulisi täydentää tiedotus-, valistus- ja koulutustoimin sekä vertailuanalyyseillä opettavien esimerkkien ja erityisesti työmarkkinaosapuolten soveltamien käytänteiden pohjalta⁽³⁾. Komitea pahoittelee kuitenkin, ettei ohjelmassa työsuojelua korosteta riittävästi.
7. Komitea katsoo, että järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan roolista puhuttaessa asiakirjassa ei yhdistyksille ja järjestöille anneta riittävästi tilaa. Ne toimivat usein vaikeissa olosuhteissa ja vailla riittäviä varoja. Kuitenkin niiden toiminta sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja syrjäytymisen torjunnan aloilla on hyvin tärkeää, erityisesti alue- ja paikallistasolla. Järjestöt saavat liikkeelle energiaa ja uutta luovia kykyjä. Ne kutovat sosiaalista yhteyttä solidaarisuustoimin, jotka eivät kuulu julkisten yhteisöjen eikä voittoja tavoittelevien yritysten toimintaan.
8. Komitea katsoo, että ”perusoikeuskirja ei saa jäädä juhlaliliseksi julistukseksi, vaan sen on ilmennettävä todellisia poliittisia, sosiaalisia ja kansalaisyhteiskuntaa koskevia pyrkimyksiä”. Komitea on ennen kaikkea sitä mieltä, että perusoikeuskirjan tulee olla yhteisön tasolla avoin prosessi, johon osallistutaan laajasti ja jonka yhteydessä järjestäytyneet kansalaisyhteiskunta voi ilmaista mielipiteensä sekä varmistaa perusoikeuskirjaan sisältyvien oikeuksien ja velvollisuuksien noudattamisen ja soveltamisen. Komitea katsoo edustavansa institutionaalisesti Euroopan tasolla järjestäytyneitä kansalaisyhteiskuntaa. Tämän vuoksi sille olisi annettava integrointi- ja tarkistusprosessissa sen tehtäviä vastaava virallisen neuvonantajan asema⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ KOM(2000) 379 lopullinen, esipuheen kolmas kappale.

⁽²⁾ TSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta ”Ikääntyneet työntekijät”.

⁽³⁾ TSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta ”Työsuojelu: yhteisön toimien toteuttaminen ja uudet vaarat” – EYVL C 51, 23.2.2000. TSK:n lausunto aiheesta ”Jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat vuodeksi 2001”.

⁽⁴⁾ TSK:n oma-aloitteinen lausunto aiheesta ”Euroopan unionin perusoikeuskirja”.

III. PÄÄTELMÄ

Sosiaalipoliittisen ohjelman todennäköinen hyväksyminen olisi luultavasti enemmän kuin vain yksi etappi: se olisi

käännekohta unionin rakentamisessa. Komission asiakirja heijastelee tätä näkemystä. Komitea toivoo, että se voi sekä tässä että tulevaisuudessa auttaa tekemään uudesta kehityssuunnasta mahdollisimman näkyvän ja tuottoisan.

Bryssel 19. lokakuuta 2000.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Göke FRERICHS

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ranskan tasavallan aloite neuvoston asetuksen antamiseksi lasten tapaamisoikeutta koskevien tuomioiden vastavuoroisesta täytäntöönpanosta”

(2001/C 14/17)

Neuvosto päätti 27. heinäkuuta 2000 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta aloitteesta.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -jaosto antoi lausuntonsa 3. lokakuuta 2000. Esittelijänä oli Daniel Retureau, apulaisesityksellisenä Roger Burnel ja José Isaiás Rodríguez García Caro.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 19. lokakuuta 2000 pitämässään 376. täysistunnossa seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 106 puolesta, 1 vastaan, ja 1 pidättyi äänestämästä.

Neuvosto on pyytänyt talous- ja sosiaalikomitealta lausunnon asetusehdotuksesta, jonka aiheena on lasten tapaamisoikeutta koskevien tuomioiden vastavuoroinen täytäntöönpano. Ranskan aloitteesta tehty ehdotus vaikuttaa asteittain kehittyvään oikeudelliseen yhteistyöhön siviiliasioissa ja sen yhteisöllistämiseen.

riittää vanhemmuudesta, huoltajuudesta tai lasten tapaamisoikeudesta. On oleellista, että kaikkien jäsenvaltioiden toimivaltaiset oikeusviranomaiset tunnustavat toisessa jäsenvaltiossa riittä-asioissa annetut tuomiot ja soveltavat niitä.

1. Johdanto: oikeudellinen yhteistyö ja sisämarkkinat

1.1. Sisämarkkinat ja vapaa liikkuvuus merkitsevät muun muassa mahdollisuutta tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa annetut tuomiot ja soveltaa niitä oikeusturvan takaamiseksi erilaisissa maksutapahtumissa ja sopimuksissa sekä henkilöiden, tavaroiden ja pääoman liikkua.

1.2. Henkilöiden vapaa liikkuminen sisämarkkinoilla vaikuttaa muun muassa siihen, että eri kansalaisuutta olevat tai eri maissa asuvat henkilöt solmivat entistä helpommin perhesuhteita. Mahdollisen eron yhteydessä saattaa syntyä

1.3. Jäsenvaltioiden ilmaisema poliittinen tahto etenkin yksityisoikeudellisia asioita koskevien tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen lujittamisesta käy selvästi ilmi Tampereella (15. ja 16. lokakuuta 1999) kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien kohdasta 34, josta lasten tapaamisoikeutta koskeva asetusehdotus juontuu suoraan.

1.4. Aiheesta on tehty etenkin Euroopan tasolla useita, kansainvälisen sopimusoikeuden sääntöjä noudattavia valtioiden välisiä sopimuksia:

- 27. syyskuuta 1968 tehty Brysselin yleissopimus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla ja 3. kesäkuuta 1971 tehty Luxemburgin yleissopimus, joka on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkinta edellä mainitusta sopimuksesta.